

حفظِ ثروت‌های فرهنگی

که در آنها یافت می‌شدند در زمینه‌های تاریخ، مذهب و هنر بسیار آموزنده بوده‌اند. ساجران "هنرهای ریبا" در جامعه یک نقش بسیار دقیق و مشخص بر عهده داشته که مبتنی بر ارائهٔ جنبه‌های مختلف میراث فرهنگی بوده است؛ مثلا "نقاشی‌هایی که در غار آجانتا (۱) و الورا (۲) بر روی سنگ حک شده و تصویرها و نقشهای برجسته‌یی که بر سطح بخش دیوارهای صومعه‌ها و معابد هستند در واقع نمایانگر زندگی و تحسد بودا بوده است که در جریان آن، فرمانها و فداکارها پیش در راه التیام رنجهای بشری به او حق بودا شدن را داده است. هدف از ساختن این تصویرها و صورتکها، آموزش از طریق تفهیم ارزش تقوی و فضیلت و راهمایی

بشریت برای حفظ گذشتهٔ خود، چه در رصیدهٔ ادبیات شفاهی یا نوشتاری و چه در مورد بناهای تاریخی، نقاشی یا مجسمه سازی همیشه دغدغهٔ خاطر داشته است.

این امر در مورد کشورهای آسیایی مثل بیه، کشورها صادق است، موزه به صورت امروزی خود در این قاره، نسبتاً تازه دارد ولی "موزه ملی" نیز تأسیساتی در این منطقه وجود داشته که تقریباً نقشی معادل موزه‌های امروزی ایفا می‌کرده‌اند. به عنوان نمونه می‌توان ارجینراشالا (گالری هنری) نام برد که چه به صورت عمومی و چه به شکل خصوصی در هند قدیم وجود داشته و غالباً محل استقرار آن مرکز شهر بوده است.

این گالری‌ها یا معابد در عین حال که یک وسیلهٔ آرامش و سرگرمی بوده‌اند یک نقش آموزشی نیز بر عهده داشته‌اند؛ زیرا نقاشیها و مجسمه‌هایی

۱ - Ajanta .

۲ - Ellora

به سوی هدف غائی وجود ، به مردم بوده است که این هدف غائی بر اساس مذهب بودایی " نیر و انا " یعنی رهایی از همه ، رنجهای بشری است .

بنابراین ، نقاشیها و مجسمهها همیشه حامل پیامی بوده‌اند و این خود از بهترین نمونه‌های به کار گرفتن هنر تجسمی به منظور آموزش و سرگرمی می‌باشد . بر بودور^(۳) در جاوه که دیوارهای آن با هزار ها سنگ حجاری شده تزئین یافته ، نمونه دیگری از این نوع برداشت خاص است . تاریخ زندگیهای چند باره^۴ بودا در این معبد بر سنگ کنده کاری شده است . این کنده کاریها فقط ارزش والای هنری ندارند بلکه متضمن معنی بوده و پیامی دینی به همراه دارند . بدون شک اشخاصی که از معبد استوپا^(۴) بازدید کرده‌اند صورت هنری آنرا تحسین کرده و احتمالاً "نسبت به آنچه که در ورای این ظاهر هنری نهفته است حساسیت بیشتری داشته‌اند .

نقشهای برجسته پرامیانان^(۵) (مجموعه‌یی از معابد در جاوه) یاد آور حماسه‌های "رامایانا" از طریق یک سری صحنه‌هایی است که یکی بعد از دیگری دور تا دور دیوار استوانه‌یی شکل آن قرار گرفته‌اند . لذا ، بازدید کنندگانی که برای سپاس خدایان به این مکان می‌آمدند در طواف به دور معبد آموزش نیز می‌یافتند . ملاحظه می‌شود که در اینجا

هم هنر با گسترش آموزش یعنی رامایانا بستگی نزدیک داشته است .

برده‌های نقاشی که به دور استوانه پیچیده می‌شدند تاریخ اخلاق و مذهب را به نمایش می‌گذاشتند و در عین حال یک نقش آموزشی و تفریحی نیز بر عهده داشتند . برای معرفی ادبیات مذهبی این برده‌ها را به صورت وسایل سمعی - بصری به کار می‌گرفتند . دوسر برده به نحوی به دور استوانه پیچیده شده بود که به تدریج باز می‌شد و هر بار فقط قسمتی از برده قابل رؤیت بود و بدین ترتیب صحنه‌های تاریخی یکی بعد از دیگری ظاهر می‌شدند ؛ در حالیکه یک برده سرا که بر روی زمین نشسته بود صحنه‌ها را شرح می‌داد .

در گذشته معبد یا صومعه دهکده فقط محل دعا و ثنا نبود بلکه مرکز واقعی تجمع نیز به شمار می‌رفت . در این مکانها نقاشیها را به نمایش می‌گذاشتند ، قصه و افسانه‌های قدیمی را نقل می‌کردند ، خیمه شب بازی بر پا می‌کردید و مردم به رقص و پایکوبی می‌پرداختند . افراد محل برعکس مردم اروپا که فقط نقش تماشاچی را بازی می‌کنند به طور کامل در این فعالیتها شرکت می‌کردند . کشورهای آسیا که تاکنون از تغییرات زندگی اجتماعی اروپا بعد از رنسانس و انقلاب صنعتی برکنار بودند از چند دهه قبل تحت تأثیر شهر نشینی و نوسازی

سریع قرار گرفتند. هر چند که این تأثیر بیشتر در شهرها مشهود است زیرا جامعه، شهری بر عکس جامعه، روستایی یک نظام بسته نیست؛ ولی در مناطق کم جمعیت و روستاها، معبد و صومعه یک مرکز فرهنگی باقی مانده و دیدگاه مردم نسبت به آثار هنری و حفظ و نگهداری آنها اساساً با ملاحظات مذهبی مشخص می‌شود.

نقاشی در آسیا برای مصور کردن آثار ادبی، اشعار و کتابهای تاریخ و جغرافیا نیز مورد استفاده قرار گرفت. بر پشت و روی بیشتر مینیاتورها می‌توان بیت شعری یافت. مصور کردن کتابها، جزئی از مجموع یک ترکیب ادبی بوده است. موضوع اصلی هنر را بیان کلمات با نوعی شیوه، بصری تشکیل می‌داده است.

یک مسئله که غالباً به فراموشی سپرده می‌شود، انسان و مطالعات فرهنگی

اینست که یکی از وظایف مهم معابد و صومعه‌ها حفظ دست‌نویسها و اشیاء هنری قدیمی بوده است. این مکانهای مذهبی به طور کلی وظیفه مخزن دست‌نوشته‌های مذهبی را بر عهده داشته و از یک‌نظر می‌توان آنها را خانه‌های واقعی فرهنگ به حساب آورد زیرا بررسی و حفظ ادبیات و هنر را تسهیل می‌کردند. این وضع در مورد صومعه‌ها و معابد قدیمی ژاپون، تایلند، اندونزی و غیره صادق است. در ژاپون معابدی از قبیل هوریو - جی، (۶)

شوگو - جی (۷) و هورن - جی (۸) در شهر "نارا" و "کوریو - جی" (۹) در کیوتو و معابد دیگری از این قبیل، گنجینه‌های مشهور میراث فرهنگی ژاپون هستند. در هندوستان مجموعه دست‌نوشته‌ها و اشیاء هنری در گیارا - بهاندراس (۱۰) ها نگهداری می‌شدند که وابسته به معابد بوده و گنجینه واقعی دانش به شمار می‌رفتند. در این مکانها گروهی تقریباً به‌طور دائم از روی دست‌نوشته‌ها رونوشت برمی‌داشتند. اگر این معابد وجود نداشتند آثار هنری بسیاری از مدت‌ها پیش به‌طور کلی نابود شده بودند. بر اساس اعتقادات هندوها تعمیر و بازسازی معابد یک عمل ارزشمند و قابل تحسین است و این کار حتی از ساختن بناهای مذهبی تازه بیشتر مورد توجه است. به‌بدین منظور که ساختن بناهای مذهبی

- ۳ - Borobudur
- ۴ - Stupa
- ۵ - Prambanan
- ۶ - Horyu-ji
- ۷ - Chugu-ji
- ۸ - Horin-ji
- ۹ - Koryn-ji
- ۱۰ - Gyara-Bhandaras

تازه مورد توجه نباشد. در تایلند و کشورهای دیگر جزو رسوم بوده که مجسمه بودا را بسازند و به مناسبت رویدادهای مهم زندگی مثل تولد، سالروز ازدواج و غیره به معابد هدیه کنند؛ این سنت هنوز هم پابرجاست. ملاحظه می شود که مذهب تقریباً در تمام زمینه های فعالیت هنری، چه در مورد ایجاد و ساختن و چه در زمینه حفظ و نگهداری آثار هنری نقش مهمی بر عهده دارد.

برای هنرمند آسیایی نه فقط محصول کاری یعنی تصویر و مجسمه موضوع پرستش بوده بلکه خود فعل نقاشی کردن یا ساختن مجسمه نوعی تفکر به شمار می رفته است. بنابراین هنرمند آسیایی کار هنری را با نوعی وارستگی و در عین حال با یک احساس مشارکت کامل مذهبی انجام می داده است. هنرمند خود را خالق اثر به حساب نمی آورده بلکه نقاشی کردن و مجسمه ساختن برای او مانند یک مأموریت مذهبی یا پاساگراری بوده است. از طرفی برای چنین حرفه ای هنرمند ملزم به خلوص روح و جسم بوده و چون هنر فقط هدف بالذات نداشته و از یک معنی و مفهوم عمیق برخوردار بوده است، لذا یک مأموریت اساسی بر عهده داشته است. به همین جهت کار انجام مجسمه ها و گاهی اوقات نقاشی ها نیز قبل از مراسم تبرک پایان نمی یافت. در جریان مراسم تبرک اشیاء مذهبی زیادی در

صندوقچه هایی که بدین منظور در بطن مجسمه کار گذاشته شده بود جاسازی می شدند. در مورد نقاشی ها و نوشته های مذهبی، این کار از طریق قرار دادن تصویر نوشته درون قاب یا پوشش مخصوص صورت می گرفت. بنابراین بدیهی است که در کشورهای آسیایی همیشه به حفظ تروتهای فرهنگی خود توجه داشته اند و ملی برداشت شرق در این مورد با فلسفه جدید حفظ آثار هنری متفاوت است.

هنر در آسیا اساساً مذهبی بوده و به ویژه حالت روحانی آن بیشتر از صورت مادی اهمیت داشته است. به سبب همین توجه به جنبه روانشناسی خاص که با برداشت غرب تفاوت اساسی دارد، به نظر فرد آسیایی جایگزین کردن مجسمه شکسته یکی از خدایان با یک مجسمه جدید هیچ عیبی نداشته و عملاً هیچ مجسمه آسیب دیده ای نمی توانست در محراب یک معبد باقی بماند. هر تصویر مقدس یا اثر هنری دیگر فقط یک شیئی تزئینی نبوده که به منظور لذت زیباشناسی به وجود آمده باشد؛ بلکه غایت دیگری داشته و ارزشیابی آن به مکتب هنری یا میزان کمیابی اثر مربوط نبوده است. با چنین مفهوم کاملاً متفاوتی با هنر امروز، امکان داشته تا هر سال مجسمه ها را از نورنگ آمیزی کنند و این عمل بدون برانگیختن احساس زیباشناسی مردم صورت می گرفته است. در اینجا منظور این نیست

که مردم دید زیباشناسی نداشته‌اند؛ بلکه دیدگاه مردم مشرق‌زمین با غربیها متفاوت است و به سبب همین دیدگاه است که به طور کلی لزوم باقی گذاشتن اثر نقاشی‌ها بر روی دیوار معابد برای مردم آسیا قابل درک نیست و به نظر آنها یا پاک کردن اثر نقاشیهای قدیمی و جایگزینی آنها با آثار جدید می‌توان به هدف دلخواه رسید. این نحوه برداشت مردم آسیا موانع متعددی در راه به کار گرفتن مفاهیم نو برای حفظ آثار هنری ایجاد می‌کند. مفهوم جدید حفظ آثار هنری به جای اینکه بر سنتها تکیه کند بیشتر به ملاحظات باستانشناسی و تاریخی اتکا دارد. امروزه ارزش یک شیئی قدیمی به سبب اهمیتی است که به عنوان گواه گذشته و نشانه مرحله‌ای از رشد هنری داراست. در بعضی کشورها با این حالت تاریخی اثر احساس غرور ملی نیز همراه است. توجه به مسائل مربوط به حفظ بناهای تاریخی از قرن نوزدهم مطرح شد و سبب آن هم دلایل علمی و تجدید علائق ملی بوده است. این دو علت اساس نظریه ویوله - لو - دوک (۱۱) را در فرانسه تشکیل می‌داد. نقش مسلط چنین نظریه‌هایی را می‌توان در کلیه فعالیت‌های مربوط به حفظ آثار هنری و تاریخی در اروپای قرن نوزدهم مشاهده نمود و مسلماً "اغلب کشورهای آسیایی نیز به نوبه خود عمیقاً تحت تأثیر آن قرار گرفته‌اند.

این نفوذ هنوز هم ادامه دارد زیرا تا حدودی با مفهوم رایج هنر مطابقت می‌کند. با توجه به مفهوم سنتی بازسازی و احساسات شدید ناسیونالیستی در کشورهای جدید الاستقلال، نمی‌توان مردم را به سادگی قانع کرد که بازسازی کامل و حتی تجدید بنای یک اثر یا بنای تاریخی بهترین راه حل نیست زیرا هر اثر منحصر به فرد بوده و به همان صورت که باقی مانده شاهد غیر قابل جانشینی از گذشته است و هر نوع تحریف نه فقط کیفیت آن را لکه دار می‌کند بلکه به شکل غیر قابل اجتنابی از ارزش تاریخی آن نیز می‌کاهد.

بنا بر اصول زیباشناسی و نقد هنری جدید "هر اثری هنری، هر زیور و زینت و هر سند تاریخی منحصر به فرد بوده و هر گونه بازسازی آن تصنعی است". در نتیجه هر نوع دستکاری یا دوباره سازی باید قابل تشخیص بوده و شایسته نیست به عنوان میراث گذشته معرفی گردد. صحت این اصول اخیراً در آسیا قبول شده‌اند ولی هنوز زمان درازی لازم است تا در عمل به کار گرفته شوند.

بنابراین در مورد حفظ آثار هنری، هر برنامه برای اینکه موثر باشد باید بر شناخت کلی ایده‌های جدید تکیه کند. در بعضی کشورهای آسیا، بازسازی

آثار و بناها هنوز هم جزو سنت صنعتگر به حساب می‌آید. شیئی مورد بازسازی در اختیار صنعتگری قرار می‌گیرد که کوشش می‌کند شکل نوی بدان بدهد. در این صورت مثلا "یک پنجره" قدیمی صدمه دیده جایش را به پنجره جدیدی خواهد داد که در ظاهر امر دقیقا "به شکل همان پنجره" قدیمی ساخته شده است. این مسأله مهمترین مانع حفظ میراث فرهنگی به نحو احسن است. قانع کردن دارندگان اشیاء هنری به حفظ اثر به صورت اصیل، به جای بازسازی مشکل است؛ مخصوصا "وقتی شیئی در اختیار موزه‌ساز مذهبی باشد. مسلما" باید ذوق حفظ میراث فرهنگی و طبیعی را بر حسب مفاهیم تحلیلی جدید پرورش داد.

شرایط اقلیمی و طبیعی منطقه

بعد از ملاحظات مربوط به عوامل روانشناسی حفظ و نگهداری آثار هنری سعی می‌کنیم جنبه‌های عملی آن را در آسیا مورد بررسی قرار دهیم. از بین رفتن یک شیئی یا یک بنای تاریخی فقط تابع یک عامل نیست بلکه حاصل و فرآیند چند عامل است که همزمان عمل می‌کنند و در نتیجه مثلا "فلز ضایع می‌گردد، کاغذ می‌شکند یا سنگ متلاشی می‌شود. مسئولین حفظ آثار هنری می‌دانند که این امر به یک پدیده پیچیده مربوط می‌شود که حد و حدود

آن تابع ماهیت اشیاء و شدت عوامل فاسد کننده محیط است. کنش و واکنش این دو، یعنی شیئی و عامل یا عوامل فاسد کننده، وضعیت شیئی هنری را تعیین می‌کند. رایج ترین علل فساد اشیاء هنری عبارتند از:

آب و هوا، ارگانه‌های میکروبیولوژیک حشرات، نور و آلودگی هوا. باید به این علل یک عامل دیگر را نیز که غالبا "به فراموشی سپرده می‌شود افزود و آن عبارتست از خسارتهای فیزیکی که در نتیجه نگهداری نامناسب و قنون حفظ به بار می‌آید و این خود از نا آگاهی یا سهل انگاری کارکنان مسئول مجموعه‌های هنری موزه‌ها سرچشمه می‌گیرد. مسلما "چنین مشکلاتی در تمام دنیا وجود دارد ولی در هر منطقه به شکلی ظاهر می‌شود. مثلا "در آب و هوای حاره بی‌آسیای جنوبی و آسیای جنوب شرقی شرایط اقلیمی بسیار سختتر از آب و هوای معتدل اروپاست. در کشورهای قبیل بنگلادش، سیلان، بیرمانی، تایلند، مالزی و اندونزی درجه حرارت و میزان رطوبت هوا در طول سال بسیار زیاد است. بر عکس بخش غربی هندوستان، افغانستان و ایران آب و هوای نسبتا خشکی دارند؛ در حالیکه یک آب و هوای متغیر که از خصوصیات آن فصول متناوب خشک و مرطوب است در بخش اعظم هندوستان حکم فرماست. درجه

حرارت، میزان رطوبت نسبی هوا و بارانهای بسیار زیاد اثرات مخرب قطعی بر روی تروتهای فرهنگی باقی می‌گذارند. رطوبت زیاد هوا میکروارگانسیم وحشرات را به سرعت افزایش می‌دهد. از طرف دیگر خشکی زیاد هوا اشیاء چرمی و برگ درخت را شکننده می‌کند. این موضوع که ابزار ارگانیکی در حرارت زیاد فاسد می‌شوند در حال حاضر مورد قبول است. متناوب بودن شرایط اقلیمی خشک و مرطوب و تغییرات درجه حرارت هوا، بر روی اشیاء هنری مخصوصاً نقاشی‌ها، دست‌نوشته‌ها و اشیاء لاک‌آلود منفی به جا می‌گذارد. تغییر درجه حرارت هوا و رطوبت در داخل یک موزه برای بعضی اشیاء شکننده خطر بزرگیست. کلیه وسایلی که از چوب، کاغذ، مقوا و غیره ساخته شده‌اند در هوای مرطوب منبسط و در هوای خشک منقبض می‌گردند. این امر یکی از عوامل اصلی ترک خوردن مینیاتورهای است که بر روی کاغذ یا مقوا تصویر شده‌اند. در رطوبت زیاد مقوا پوسته می‌شود؛ در حالی که پوشش نقاشی شده آن که بر عکس قسمت دیگر تا حدودی ضخیم است، تغییر نمی‌کند. در نتیجه یک حالت دو گانه بین مقوا و نقاشی به وجود می‌آید. از طرف دیگر مقوا در هوای خشک منقبض می‌شود در حالیکه نقاشی روی آن تغییر نمی‌کند. لذا، این انبساط و انقباض مداوم که در طول سالها ادامه دارد،

بیشترین صدمه را به نقاشی وارد می‌آورد. بنابراین برای نگهداری مناسب اشیاء هنری تنظیم هوای داخل موزه همیشه لازم است و بهترین راه نیز می‌باشد. معذالک هزینه زیاد (نه فقط سرمایه‌گذاری اولیه بلکه مخارج نگهداری و جرخش سازمان) آنرا دور از دسترس کشورهای آسیای جنوبی و جنوب شرقی قرار می‌دهد. بعضی از این کشورها برای نگهداری مجموعه‌های هنری خود امکان به کار گرفتن دستگاههای تنظیم اختصاصی را دارند. چنین دستگاههایی هر چند درجه حرارت را پایین می‌آورد ولی نباید فراموش کرد که برای تنظیم هوای یک موزه علاوه بر میزان حرارت، تنظیم میزان نسبی رطوبت هوا هم لازم است؛ در حالیکه دستگاههای اختصاصی کاربرد محدود داشته و فقط به منظور رفاه افراد ساخته شده‌اند. به علاوه این دستگاهها در موقع شب و بعد از پایان وقت اداری موزه باید خاموش شوند زیرا به نحوی ساخته شده‌اند که کاردایمی آنها امکان ندارد. بنابراین ممکن است در اختیار داشتن چنین دستگاههایی از نداشتن آن زیان آورتر باشد و لازم است که موزه‌های این منطقه برای کاهش اثرات منفی آب و هوا راه‌حل‌های دیگری بیابند.

یکی از این راه‌حلها مطابقت دادن اصول معماری با وضع اقلیمی این کشورهاست. می‌توان

تا حدودی شرایط اقلیمی را با ساختمانهای مناسب آن و هوای منطقه وفق داد. مثلا " می توان برای مقابله با تابش مستقیم نور خورشید دیوارها و سقف مناسب ایجاد نمود ، منافذ را سازگار با آب و هوا تعبیه نمود و دستگاه تهویه کار گذاشت و قس علیهذا . بین نقشه ساختمان یک موزه و وضع هوای داخل آن مسلما " رابطه نزدیکی وجود دارد . این رابطه باید در کشورهای آسیای جنوبی و جنوب شرقی که در حال حاضر دست یابی به وسایل مکانیکی امکان پذیر نیست ، مورد مطالعه و بهره برداری قرار گیرد .

همانطور که در بالا اشاره شد رطوبت زیاد میکروارگانیسم را تسریع می کند . در بخشی از جنوب هند ، در سیلان ، بنگلادش ، مالزی و اندونزی میزان رطوبت نسبی هوا به ندرت از ۶۵ درصد پایین تر می رود . بنابراین به شیب وجود میکروارگانیسم ها خطر داریم فساد آثار هنری در این مناطق وجود دارد که گاهی بسیار مهم وجدی است . تقریبا " غیر ممکن است مثلا " بتوان کفک روی پاتای هندی یا مینیاتورها را زایل کرد . به کار گرفتن بی رویه مواد ضد کفک و قارچ خوب نیست ؛ زیرا این مواد ممکن است برای اشیاء هنری زیان آور بوده و کارکنان موزه را مسموم کند . حشراتی از قبیل موربانه ، سوسک و موجودات ذره بینی دیگر نیز

مانند میکروارگانیسمها در آب و هوای استوایی به سرعت زیاد می شوند و خساراتی که در آب و هوای حاره ای به بار می آورند در مقایسه با زیان آوریشان در آب و هوای معتدل ، بسیار زیاد است .

عامل دیگر فساد اشیاء هنری نور است . این عامل مخصوصا " بر روی کاغذ ، نقاشی و پارچه های قلمکار اثر زیان آور دارد . مطالعاتی که در این زمینه صورت گرفته نشان می دهد که نور به نقاشی آب و رنگ و مینیاتور خیلی بیشتر از نقاشی رنگ و روغن ضرر می زند و می دانیم که بیشتر نقاشی های آسیا از نوع اول است . به علاوه چون اشیاء رنگ آمیزی شده از قبیل پارچه یا کاغذ در فضای مرطوب خیلی سریعتر رنگ می یازد ، اثرات زیان بار نور در کشورهای حاره ای تشدید می شود . و از آنجایی که تابش نور در کشورهای گرمسیری شدیدتر از کشورهای معتدل است بدیهی است که تابش کنترل نشده " آن بر روی اشیاء هنری اثر زیان بارتر هم دارد . در این منطقه خطری که از طریق آلودگی هوا متوجه تروتهای فرهنگی بود تا کنون مهم نبود ولی روزه روز جدی تر می شود . در زمان حاضر صنعت توسعه می یابد و هر روز با تعداد بیشتری اتومبیل در جاده برخورد می کنیم . صنایع شیمیایی گاهی خیلی نزدیک به موزه ها و بناهای تاریخی مستقر می شود . اسید سولفوریک که اتومبیل یا کارخانه در هوا پخش می کند ، می تواند

اثرات مرگباری بر اسیا، هنری موزه ها داشته باشد ،
 خوشبختانه این مسئله هنوز در کشورهای آسیا مانند
 جوامع پیشرفته صنعتی حاد نیست ؛ ولی اگر از
 هم اکنون تدابیر احتیاطی لازم اتخاذ نشود به زور دی
 مشکلات کشورهای صنعتی گریبانگیر آسیا هم خواهد
 شد .

عامل مهم دیگری که در تابستان مخصوصا "
 در مناطق خشک و کشورهایی که در جریان بادهای
 موسمی هستند باعث آلودگی هوا می شود گرد و خاک
 است و چون به سبب فقدان وسایل تهویه ، در و پنجره ها
 باید باز باشند جلوگیری از ورود گرد و خاک تقریبا "
 غیر ممکن است . البته می توان به کارکنان موزه
 آموزش مناسب داد و محافظین را آگاه نمود و در
 این صورت در مورد خطرات احتمالی به آنها هشدار
 داد ولی متأسفانه در بیشتر کشورهای جنوب و جنوب
 شرقی آسیا چنین دوره های آموزشی وجود ندارد .
 هر چند تا کنون چند سمینار و کلاس آموزشی در
 این زمینه بر پا گشته ولی ظاهرا " کمبود مدرسین
 صالح بسیار جدیست . به علاوه این وضع به سبب
 فقدان کتب مربوطه به زبان محلی تشدید شده است
 و افراد کمی نیز به زبانهای انگلیسی ، فرانسه ،
 آلمانی و روسی آشنایی دارند . افزون بر همه مسائل
 ویژه در مورد حفظ آثار هنری لازم است به فقدان
 تجهیزات نیز اشاره شود که اثرات این فقدان وسایل

نمونه‌ی از معماری جزیره سوماترا

لازم ، برای حفظ میراث فرهنگی بسیار خطرناک است . کمتر کشوری در منطقه می توان یافت که سازمان مجبزی در اختیار داشته باشد . به نظر نویسنده این وضع از طرفی از عدم آگاهی مسئولین و از طرف دیگر از ضعف منابع مالی ناشی می شود . بیشتر کشورهای منطقه مجبورند قسمت اعظم بودجه خود را به زمینه های اساسی دیگر از قبیل کشاورزی ، صنعت ، آموزش و پرورش و بهداشت اختصاص دهند . حفظ ثروتهای فرهنگی هر چند مورد توجه خاص دولت باشد نه در حال و نه در آینده نخواهد توانست در بودجه کشور اولویت داشته باشد .

در بیشتر آزمایشگاههای فرهنگی موجود ، مسئله کارکنان نیز از اهمیت ویژه ای برخوردار است . بسیاری از کارکنان آزمایشگاهها یا اصلا " مهارت ندارند و یا اینکه مهارت آنها کافی نیست که این امر می تواند به حال اشیاء فرهنگی زبان آورتر از فقدان کامل پرسنل باشد . دو مرکز آموزشی به ابتکار یونسکو در منطقه به وجود آمده است . ولی برای شروع کار بسیار ناچیز است . تنها امیدواری این است که یک پرسنل کار آمد آموزش یابد و برای نجات میراث وسیع فرهنگی آسیا به موقع اقدام کند .

همانطور که قبلا گفته شد شیئی هنری بر اثر کنش و واکنش میان عوامل فاسد کننده و نوع شیئی ضایع می شود . بنا بر این حفظ ثروتهای فرهنگی آسیای

جنوبی و جنوب شرقی با ماهیت اشیاء و ساخت آنها نیز ارتباط دارد . در کنار اشیاء فلزی و چوبی مجسمه های سنگی و کاغذ دست نوشته ها ، اشیائی از قبیل نقاشی ها و نوشته ها روی برگ درخت خرما و درخت فان ترسیم شده اند که فن اجرای آن ، هم به نقاشی و رنگرزی وهم به رنگ و روغن ، عروسک و تئاتر سایه ارتباط می یابد . این گونه اشیاء هنری خاص منطقه آسیاست و شبوه اجرای فنون مربوط دارای ویژگیهای خاص است . ضایعاتی که بر اثر آب و هوا و عوامل دیگر در این منطقه به وجود می آید با خرابیهایی که در کشورهای معتدله به بار می آید متفاوت است . ممکن است موادی که در آسیای برای ساختن این اشیاء به کار می رود مانند مناطق دیگر باشد ولی فنون ساخت خاص منطقه است . تحقیقاتی که در مورد نیازهای آسیای جنوبی و جنوب شرقی در این زمینه صورت گرفته بسیار محدود است . اغلب مراکز حفظ و نگهداری اشیاء هنری مجبورند روشهای متداول غربی را به کار گیرند که نتایج آنها هر چند در مواردی خوبست ولی اغلب مناسب نیستند . مسائلی که آسیا در زمینه حفظ ثروتهای فرهنگی با آنها روبروست از اهمیت ویژه ای برخوردار است و باقیماندن ثروتهای فرهنگی منطقه بستگی به این دارد که آیا برای مشکلات راه حلی خواهند یافت یا خیر .

ترجمه عبدالحمید زرین قلم

پایمنامشناسی ایران از سال ۱۳۴۷ تا ۱۳۵۵

۱ گروه ایرانی - ایتالیایی - ۱ گروه ایرانی - بلژیکی
و ۱ گروه ایرانی - فرانسوی .
در جدول شماره ۱ مجموعه‌های باستانی که در
سال ۲۵۲۷ مورد بررسی، کاوش و حفاری قرار گرفته‌اند
و آثار به دست آمده و نوع معدن مربوطه به هر یک نشان
داده می‌شود .

در سال ۱۳۴۷ جمعا ۲۷ مورد کاوش ، بررسی
حفاری باستانشناسی در مناطق مختلف ایران توسط
گروه‌های ایرانی و ایرانی - خارجی صورت گرفت .
ترکیب گروه‌های کاوشگر از نظر ملیت عبارت
بودند از : ۱۲ گروه ایرانی ، ۵ گروه ایرانی - آمریکایی ،
۵ گروه ایرانی - انگلیسی ، ۲ گروه ایرانی - آلمانی .

شماره	محوطه باستانی	استان	موسسه	ملیت	نوع فعالیت	آثار به دست آمده	دوره معدن
۱	اردبیل و خحالوسیان	آذربایجان غربی	-	ایرانی	حفاری	-	-
۲	قصر تیرین ، خسروی اورامان	کرمانشاهان - کردستان	-	ایرانی	حفاری	نقش برجسته یا کتیبه منخی	-
۳	-	اصفهان و بزد	-	ایرانی	حفاری	-	-
۴	قزوین	مرکزی	-	ایرانی	حفاری	-	-
۵	کنگاور	کرمانشاهان	-	ایرانی	حفاری	سوسپاود و یوارهای معبد آناهیتا	-
۶	تپه‌های نظریه	مرکزی (تهران)	-	ایرانی	حفاری	گورستان و اسکلت‌های انسان	هزاره اول ق . م
۷	شیخ تپه رضاییه	آذربایجان غربی	-	ایرانی	حفاری	یک قطعه زرنگ و آثار مختلف	۱۲ و ۱۳ هجری
۸	بستانپور	فارس	-	ایرانی	حفاری	آثار مختلف و کشف قسمی از دیوار عظیم بستانپور	پیش از تاریخ و دوره تاریخی
۹	هفت تپه	خوزستان	-	ایرانی	حفاری	اشیا و آثار مختلف	-
۱۰	رودبار	گیلان	-	ایرانی	حفاری	دو جام زرین ، حشمه‌های نقره‌ای ، اشیا ، زرین و سیمین و سفالین	اواسط هزاره اول ق . م
۱۱	قریه رضی رودبار	گیلان	-	ایرانی - انگلیسی	بررسی و کاوش	چند قطعه و اشیا مختلف	هزاره اول ق . م
۱۲	حومه بندر طاهری	بوشر	-	ایرانی - انگلیسی	بررسی و کاوش	اشیا ، زرین ، سفالینه‌ها	ساسی و اسلامی اشیا فلزی و شیشه‌ای
۱۳	تپه باباجان نورآباد	لرستان	-	ایرانی - انگلیسی	بررسی و کاوش	اسکلت انسان و چندین اتاق باد یوارهای سنگی و آجرهای سفوف	-
۱۴	تپه هفتون شاهپور	آذربایجان غربی	-	ایرانی - انگلیسی	بررسی و کاوش	اشیا و آثار مختلف	دوره مادها و اورارتویی
۱۵	-	خراسان	-	ایرانی - انگلیسی	بررسی و کاوش	چند تپه و بنای تاریخی	-
۱۶	قزوین	مرکزی	-	ایرانی - انگلیسی	بررسی و کاوش	-	-
۱۷	اطراف شهر سوخته زابل (حفاری)	سیستان و بلوچستان	-	ایرانی - ایتالیایی	بررسی و کاوش	آثار مختلف	نیمه دوم هزاره سوم ق . م
۱۸	تخت سلیمان (حفاری)	آذربایجان	-	ایرانی - آلمانی	بررسی و کاوش	اطاقی از یک بنای تاریخی ، چند کاشی	دوره ساسانی - عصر موعول
۱۹	ماکو (حفاری)	آذربایجان غربی	-	ایرانی - آلمانی	بررسی و کاوش	پایه‌های سنگی در نظام	اواخر هزاره اول ق . م
۲۰	تپه مرج آباد - تپه دهلران (بررسی)	ایلام	-	ایرانی - آمریکایی	بررسی و کاوش	آثار مختلف و سوزن‌آباز از معدن ایلامی	هزاره سوم ق . م
۲۱	تپه حسنلو (حفاری)	آذربایجان	-	ایرانی - آمریکایی	بررسی و کاوش	کتیبه‌ای به خط سخی اورارتویی	-
۲۲	خوی و سزدشت (بررسی)	آذربایجان غربی	-	ایرانی - آمریکایی	بررسی و کاوش	آثار مختلف	دوران نوسنگی و کهنه سنگی

شماره	محوطه باستانی	استان	موسسه ملیت	نوع فعالیت	آثار به دست آمده	دوره تمدن
۲۲	سینه چینی (مغاری)	کرمان	-	ایرانی - آلمانی	سجده و گنبد	دوره استگلی
۲۵	مارگچی جره آباد (مغاری)	لرستان	-	ایرانی - آلمانی	سجده و گنبد	دوره استگلی
۲۶	پرتو چاه سعید نظران (مغاری)	ایلام	-	ایرانی - بلژیکی	سجده های کوچک	-
۲۷	سینه چینی آباد نوش	چهرستان	-	ایرانی - فرانسوی	سجده های کوچک	-

ایران ۱۳۳۸ - ۱۹ مرداد کوش، بوسه و مغاری باستانشناسی در مناطق مختلف کشور توسط گروه های ایرانی و ایرانی - خارجی صورت گرفت. ترکیب گروه های یادشده از منظور است. شماره ۲۱ گروه ایرانی، گروه ایرانی - آلمانی، گروه ایرانی - بلژیکی، گروه ایرانی - انگلیسی، گروه ایرانی -

کالاباز - ۱ گروه ایرانی - آلمانی، ۱۰ گروه ایرانی - بلژیکی و ۱ گروه ایرانی - فرانسوی.
 نو جدول شماره ۲۱ محوطه های باستانی که در سال ۲۵۲۸ مورد بوسه - کاوش و مغاری قرار گرفته اند و آثار به دست آمده و نوع تمدن مربوطه هر یک نشان داده می شود.

شماره	محوطه باستانی	استان	موسسه ملیت	نوع فعالیت	آثار به دست آمده	دوره تمدن
۱	دودمان (مغاری و بوسه)	گلستان	-	ایرانی	آثار بزرگ و متوسط	دوره اول و م. استگلی - ساسانی
۲	سینه اوسانه (مغاری)	آذربایجان غربی	-	ایرانی	سفال - رسد - آجر - بوسه	دوره های اسلامی از حوضه دوره سفول
۳	سنانپور (مغاری)	فارس	-	ایرانی	آثار مختلف	ساسانی
۴	غفبه (مغاری)	چهرستان	-	ایرانی	سفال - آثار فلزی	-
۵	بخت حسنه (مغاری)	فارس	-	ایرانی	آثار و سینه مختلف	ساسانی
۶	سارود مرزا خوش (بوسه)	خرود - مینم	-	ایرانی	جرامه های مختلف	دوره اول و م. دوره پارسی، دوره ساسانی، دوره زرتشتی، دوره اسلامی
۷	سحار (مغاری)	کوزستان	-	ایرانی	سجده های سفید و گنبد	دوره ساسانی و م.
۸	مارگچی جره آباد	لرستان	-	ایرانی - آلمانی	سجده های سفید و گنبد	دوره ساسانی و م.
۹	همدان سینه	آذربایجان غربی	-	ایرانی - انگلیسی	سجده های سفید و گنبد	دوره ساسانی و م.
۱۰	سینه باستان جره آباد	لرستان	-	ایرانی - انگلیسی	سجده های سفید و گنبد	دوره اول و م. دوره ساسانی
۱۱	سینه چینی	کرمان	-	ایرانی - آلمانی	سجده های سفید و گنبد	دوره ساسانی و م.
۱۲	بخت سنانپور	آذربایجان غربی	-	ایرانی - آلمانی	سجده های سفید و گنبد	ساسانی و استگلی
۱۳	گودین سینه کنگاور	کرمانشاه	-	ایرانی - آلمانی	سفال و طلا	دوره ماد و قبل از آن
۱۴	سینه کنگاور - مونس	کرمانشاه	-	ایرانی - آلمانی	سفال و طلا	دوره ساسانی و م.
۱۵	سپهر سوخته	سمنان و یوجقان	-	ایرانی - آلمانی	سفال	دوره ساسانی و م.
۱۶	ایلام - لوسان - پتنگوه	لوسان و ایلام	-	ایرانی - بلژیکی	سفال و بوسه	دوره اول و م.
۱۷	سواد	ساحلی	-	ایرانی - انگلیسی	سفال	دوره ساسانی و اسلامی

شماره	موضوعه باستانی	استان	موسسه	نوع فعالیت	آثار به دست آمده	دوره تمدن
۱۸	سده هخامنشی	خوزستان	-	انزلی - آمریکایی	انار مختلف	انار و اما قبل از تاریخ
۱۹	سده هخامنشی - ساسانی	خوزستان	-	انزلی - هلندی	در کسبه سنگی مربوطه انار و کسب	ساسانی

در سال ۱۳۳۹ هجری قمری ۲۵ مورد کاوش و بررسی و حفاری باستانی در مناطق مختلف کشور صورت گرفت. گروههای انزلی و ارواحی - ارواحی - موزون کوه - شمال ۲۵۲۷ هفت بود و دست به حال ۲۵۲۸ ارواحی داشته است. حرکت گروههای گوناگون از نظر طبیعت عبارت بود از: ده گروه انزلی - ۷ گروه و آثار به دست آمده و نوع تمدن مربوطه هر یک نشان داده می شود.

شماره	موضوعه باستانی	استان	موسسه	نوع فعالیت	آثار به دست آمده	دوره تمدن
۱	سایوز	فارس	وزارت فرهنگ و ارشاد	انزلی	انار باستانی، انار سخی	دوره باستانی و دوره های مختلف - اسلامی از اواسط قرن چهارم تا پنجم هجری
۲	بخت خست و سینه های ساز موزون	فارس	وزارت فرهنگ و ارشاد	انزلی	سنگ خست جسم نسومی	-
۳	موزه بویار جوامع ملایر	همدان	وزارت فرهنگ و ارشاد	انزلی	سماهای حسنی و آسانی از بویار سنگ لاجورد	هخامنشی - اسلامی
۴	سده هخامنشی و ساسانی	کرمانشاهان	وزارت فرهنگ و ارشاد	انزلی	اسانه مختلف	ساسانی - اشکانی
۵	کتکاور	کرمانشاهان	وزارت فرهنگ و ارشاد	انزلی	انار باستانی و آسانا مختلف	هزاره اول
۶	پلوانی	گیلان	وزارت فرهنگ و ارشاد	انزلی	نمای معدنی باستانی آهسته و سینه های بواکند	اشکانی - ساسانی و دوره های سلجوقی و مغولی
۷	سنگ آهک موزون	مرکزی	دانشگاه تهران	انزلی	اشیا و آثار محلی	هزاره چهارم و سوم - ۳۰
۸	سینه زامه موزون	مرکزی	دانشگاه تهران	انزلی	انار باستانی	هزاره اول و دوم
۹	دوره کسب و کوزه دست	استان ساحلی	وزارت فرهنگ و ارشاد	انزلی	-	-
۱۰	سینه سفالی کرده	کرمانشاهان	وزارت فرهنگ و ارشاد	انزلی	سنگ مطلق و کسب سینی - آسانا مختلف موزون	-
۱۱	هفت جان	خوزستان	-	انزلی - آمریکایی	اسانه مختلف	دوره سلجوقی
۱۲	دروازه سینه موزون	فارس	-	انزلی - آمریکایی	انار باستانی و کوزه های محلی	سینه اول هزاره اول
۱۳	سینه نسبی	کرمان	-	انزلی - آمریکایی	اسانه ساخته شده از سنگ و سنگ	سنگ از زمان باستان
۱۴	سینه جنسی	آذربایجان موزون	-	انزلی - آمریکایی	انار عالی	از پیش هزار سال تا ده سال قبل از -
۱۵	سینه احادی و سواد موزون	خوزستان	-	انزلی - آمریکایی	انار از دوره ساسانی و ساسانی و سده های اسلامی	سده اول هزاره اول سده های اسلامی
۱۶	سینه سرب سپیدان	خوزستان	-	انزلی - آمریکایی	انار باستانی و ساسانی	-

شماره	محوطه باستانی	استان	موسسه طبیت	نوع فعالیت	آثار به دست آمده	دوره تمدن
۱۷	سد دهنله (وحیدیه)	حورستان	-	ایرانی - آمونگاسی - سوسی	ساختن سوراخها - مهرنی	اولین دوران اسلام
۱۸	نحت سلیمان	آذربایجان مومی	-	ایرانی - آلمانی - سوسی	و غیره و آثار یک دیوار آجرری آثار ساختنی	دوره ساسانی و دوره آل بویه دوره ساسانی
۱۹	سیستم	آذربایجان مومی	-	ایرانی - آلمانی - سوسی	آثار ساختنی یک قلعه	پنجم هفتاد ق. م.
۲۰	توتی جان ملاز	همدان	-	ایرانی - انگلیسی - کاوش	آثار ساختنی و آتشکده	دوره ماد
۲۱	سندره ظاهری	استان ساحلی	-	ایرانی - انگلیسی - کاوش	بخشی از یک کلاه ظروف سفالی و جنسی و سکه های سندان	دوران اسلامی
۲۲	سرمخند	حورستان	-	ایرانی - فرانسوی - کاوش	اشیا و آثار مختلف	هزاره اولی ق. م. تا اوایل دوره ساسانی
۲۳	ساقیان آکروپول - سه تانگو و جعفر آباد - نیون	حورستان	-	ایرانی - فرانسوی - کاوش	آثار سفالی و ساختنی	دوره های مختلف دوران قبل از توتی تا دوره اسلامی
۲۴	سیر سوخته	سمنان - بلوچستان	-	ایرانی - ایتالیایی - کاوش	ساختهای سفالی	هزاره سوم ق. م.
۲۵	سوسان بودیان چار باسی	ایلام	-	ایرانی - بلونگنی - سوسی	اشیا اعمری (سوزن) ظروف سفالی	تمدن ایلام

در سال ۱۳۵۰ هجری قمری ۲۲ مورد کاوش - سوسی
و حفاری باستانشناسی در مناطق مختلف کشور توسط
گروه های ایرانی و ایرانی - خارجی صورت گرفت. ترکیب
گروه های کاوشگر از نظر ملیت عبارت بودند از: ده
گروه ایرانی (یک گروه از طرف دانشگاه تهران و ۹
گروه از طرف وزارت فرهنگ و هنر) ۳ گروه ایرانی -
آمریکایی ۳۰ گروه ایرانی - انگلیسی ۳ گروه ایرانی -

شماره	محوطه باستانی	استان	موسسه طبیت	نوع فعالیت	آثار به دست آمده	دوره تمدن
۱	سکر آباد - سه راهه سوسان نیون	استان مرکزی - دانشگاه تهران	ایرانی	حفاری	اشیا مختلف	هزاره پنجم و چهارم و سوم ق. م.
۲	رودبار	گلستان	ایرانی	حفاری	آثار ساختنی شامل ساقین دره سپیدرود	هزاره اولی ق. م. تا سمراسگاسی
۳	حرمان	دشت کوگان وزارت فرهنگ و هنر	ایرانی	سوسی	سختی از یک ساسان - یک واحد سفالی سفال - سکه - اشیا سفالی و غیره	ساسانی تا سوسان - سیم و پنجم هجری
۴	کنگاور	گرمسارها	ایرانی	سوسی و حفاری	بقایای سندانها - ظروف سفالی گروه های متعدد و آثاری از دوران اسلام	انگلیسی و ساسانی و دوره های مختلف اسلام تا سمراسگاسی
۵	هفتانه	حورستان	ایرانی	کاوش	آرامگاه - سندان و آثار ساختنی دیگر گنبد به حدایلی و سفالی - انواع سفالی - سربک سجستر و ...	اواسط هزاره دوم ق. م.
۶	سناپور	فارس	ایرانی	کاوش	سختی از یک تیر و آثاری از سهراسپور	هزاره اولی ق. م. - ساسانی و دوران اسلام
۷	سند محمد	فارس	ایرانی	کاوش	آثار تزیینات ساختنی - سفالی یک کراخو و سفالی اشیا دیگر	ساسانی
۸	شیداد	کرمان	ایرانی	کاوش	اشیا مختلف از ۷۰۰۰	اواسط هزاره سوم ق. م.
۹	بازرگان	همدان	ایرانی	کاوش	پاژسوزن ها و جام های ساسان یک سمر	ساسانی

شماره	موضوع	استان	موسسه	ملیت	نوع فعالیت	آثار به دست آمده	دوره تمدن
۱۵	جرامو بنادر - هرمزگان	هرمزگان	وزارت فرهنگ و هنر	ایرانی	مروسی و چهارمی یک گورستان با تاسوسانی	هزارهٔ سوم، دوم، اول و دوران اسلامی	
۱۱	چمامین	حورستان	-	ایرانی - آمریکایی	حفری	ظروف سفالی باستانی - سلاحهای مفرقی	دوران اسلامی و اوایل دورهٔ ساسانی
۱۲	شلملیان	فارس	-	ایرانی - آمریکایی	مروسی	معالم و آثار دیگری از تمدن اسلام	هزارهٔ سوم و دوم پیش از اسلام
۱۳	دربول	حورستان	-	ایرانی - آمریکایی	مروسی	-	دوره‌های مختلف
۱۴	هفتاد و نهم	آذربایجان	-	ایرانی - انگلیسی	کاوش	بقایای فراعون دوران اوایل و نوساسانی و بقایای از مادها - سفال قرمز رنگ لعابدار	هزارهٔ اول و دوم - دورهٔ ماد و ساسانی
۱۵	سورا	گرمیان	-	ایرانی - انگلیسی	کاوش	آثار مختلف ساسانی	دوران پیش از تاریخ و بعد از اسلام
۱۶	سندرز نظری	هرمزگان	-	ایرانی - انگلیسی	کاوش	آثار ساختنی متعدد	قرن ۱۰ و ۱۱ میلادی
۱۷	کبک دره مفرس	کرمانشاهان	-	ایرانی - کانادایی	کاوش	سنگ‌های بزرگ سرفلیت	دوره‌های مختلف از نوسنگی تا اسلام
۱۸	کودین تپه کنگاور	کرمانشاهان	-	ایرانی - کانادایی	کاوش	آثار مختلف	پیش از تاریخ و دورهٔ ماد
۱۹	تپه کاسی	کرمانشاهان	-	ایرانی - کانادایی	مروسی	آثار ساختنی و سفالیهای سفید، دیوگ سبز، سی - محسوسگی حیوانات و ...	۶۵۰۰ تا ۶۵۰۰ سال پیش
۲۰	توتن (الکوبل)	حورستان	-	ایرانی - فرانسوی	کاوش	سای بزرگ حفری - محسوسهای کوچک	۲۵۰۰ سال ق. م
۲۱	سجد سلمان	حورستان	-	ایرانی - فرانسوی	کاوش	آثار ساختنی	دوره‌های مختلف
۲۲	ارکوار - روس آباد اسلام آبادان	اسلام آبادان	-	ایرانی - بلژیکی	کاوش	آثار مفرقی	تمدن اسلام

در سال ۱۳۵۱ مرکز پژوهشها و کاوشهای باستانشناسی و تاریخ هنر ایران تأسیس شد. و با تشکیل این مرکز کاوش و حفاری آثار باستانی کشور که توسط اداره کل باستانشناسی و فرهنگ نامه صورت می‌گرفت در این مرکز ادامه یافت. در هجدهمین سال اولین مجمع باستانشناسی در ایران تشکیل شد که ۳۱ نفر از دست‌اندرکاران و ایرانیان در آن مجمع به‌عنوان نتایج کار خود پرداختند. در این سال همکار ۲۸ محوطه باستانی مورد کاوش، مروسی و حفاری قرار گرفت که گروههای مختلف ایرانی، ایرانی-بلژیکی و خارجی در مناطق مختلف کشور به کاوشهای باستانشناسی پرداختند.

تکمیل گروههای کاوشگر در این حال از تأیید دولت عبارتند: ۹ گروه ایرانی، ۳ گروه انگلیسی، ۲ گروه آمریکایی، ۳ گروه فرانسوی، ۳ گروه آلمانی، ۲ گروه ایرانی - آمریکایی، ۱ گروه ایرانی - سوئدی، ۱ گروه آلمانی - ۱ گروه بلژیکی و ۱ گروه ژاپنی.

در جدول شماره ۵ محوطه‌های باستانی که در سال ۲۵۳۱ مورد کاوش و حفاری قرار گرفته‌اند و آثار به دست آمده و نوع تمدن مربوط به هر یکشان داده می‌شود.

شماره	موضوع	استان	موسسه	ملیت	نوع فعالیت	آثار به دست آمده	دوره تمدن
۱	کنگاور	کرمانشاهان	وزارت فرهنگ و هنر	ایرانی	حفری	آثار سفالی از دوران اشکانی و ساسانی و دورهٔ اسلامی	اشکانی، اسلامی
۲	سناپور	فارس	وزارت فرهنگ و هنر	ایرانی	حفری	جوراسک‌های سفالی، گنجه‌های سرامیک، سفالی تا رنگ سبز	ساسانی

شماره مجله باستانی استان موسسه طبیعت نوع فعالیت آثار به دست آمده دوره تمدن

۳	براهه	آذربایجان دانشگاه تبریز	ایرانی	کانون	-	موسسه هنری
۴	شائور	موسسه باستانی ایروان - فرانسوی	مغاری	کانون	آرشیو از دوره های اسلامی	هنرهای اسلامی
۵	جماعتین	مورستان	موسسه فرانسوی	کانون	آرشیو از تمدن سوریان	هزاره سوم تا هزاره چهارم ق. م
۶	ایلام و پیشکوه	ایلام	دانشگاه کان	مورسی و مغاری	وسایل حکمی و ابزار کاری به دست آمده از سنگ کوب	هزاره پنجم تا هزاره اولی ق. م
۷	موس	مورستان	موسسه باستانی فرانسوی	مغاری	مجسمه مظهری از پاروسین	هنرهای اسلامی
۸	جعفرآباد	مورستان	موسسه باستانی فرانسوی	کانون	آرشیو از تمدن سوریان	هزاره پنجم تا هزاره چهارم ق. م
۹	قلیان	قارص	دانشگاه ماهان	کانون	نقوش سفالی، آثار مغاری و یک سپهر اسلامی	هزاره سوم تا هزاره اولی ق. م
۱۰	شیر سوخته	سیستان و بلوچستان	ایرانی	کانون	شوره های سفالی، فلزی و سنگی، قطعات پارچه و فلزات	هزاره سوم تا هزاره دوم ق. م
۱۱	سظام	آذربایجان	موسسه باستانی آلمانی	کانون	نقوش های گچی با منقش از اوزار تومی و اشکال رسی	هزاره اولی ق. م
۱۲	فیروزآباد	قارص	موسسه باستانی آلمانی	-	-	سایه
۱۳	شهباز (دستکوت)	کرمان	وزارت فرهنگ و هنر ایران	کانون و مغاری	ظروف سفالی و فلزی از حسن مس، موزع، سنگ سائری، سفال، خمیر و پارچه و مجسمه های مختلف	هزاره سوم تا هزاره دوم ق. م
۱۴	هفت تپه	مورستان	وزارت فرهنگ و هنر ایران	کانون و مغاری	ابوابی سفالی، سفال، سفالینه ها، سفالینه های آبی	هزاره دوم ق. م
۱۵	نخت حشید	قارص	وزارت فرهنگ و هنر ایران	کانون	چوب های سوسن، سفال و یک سفالینه فلزی	هنرهای اسلامی
۱۶	همدان	آذربایجان	دانشگاه خنجر	کانون	سفالینه های سفالی و پارچه سفالی	هزاره اولی ق. م
۱۷	حسلو	آذربایجان	دانشگاه علمیه	کانون و مغاری	ظروف سفالی، ظروف فلزی، ظروف سفالی و سفالینه های فلزی	هزاره اولی ق. م
۱۸	کردلیسه	آذربایجان	دانشگاه تبریز	کانون و مغاری	سفالینه های سفالی	هزاره اولی ق. م
۱۹	نخت سلیمان	آذربایجان	موسسه باستانی آلمانی	کانون	یک سفالینه سفالی (سفالینه آذرکوت)	سایه ایمن هفتم هجری
۲۰	سوراب	سوس	دانشگاه تبریز	کانون	سفال و سفالینه های متعدد - سفال سفالی و ظروف سفالی - فلزی و سنگی	سایه، اسلامی، اسلامی
۲۱	سورا	کرمان	دانشگاه لندن	مغاری	آثار مغاری با سفالینه های آرمیوخته	اسلامی
۲۲	سوس	سوس	وزارت فرهنگ و هنر ایران	مورسی	-	هزاره ۲ ق. م و اسلامی
۲۳	سبعل	آذربایجان	وزارت فرهنگ و هنر ایران	مورسی	-	هزاره ۳ و ۲ ق. م و اسلامی
۲۴	مورستان	مورستان	وزارت فرهنگ و هنر ایران - فرانسوی	مورسی	-	سایه ایمن هفتم هجری
۲۵	جوسر	مورستان	موسسه باستانی فرانسوی	مورسی	-	اسلامی
۲۶	مقلاع اسفندینه	مرکزی	کالج و لیتونگ	انگلیسی	سنگ سوزنی و سفالینه بوداری از منطقه و اشکال مورسی	اسلامی

شماره	محوطه باستانی	استان	موسسه طبیت	نوع فعالیت	آثار به دست آمده	دوره تمدن
۲۷	حرامان - ملاقاسا حمله دانشگاه هکایدو - مورخامان	زایی	مکسرداری و عیبه - بوداری ایدمه هار انجام بوری	-	اسلامی	
۲۸	موزکی - کزاناد بروس دانشگاه تبریز	انزلی	کاون و حفاری	تبریز - عالی - نغاناوی ساکه از جست و جیبه ساخته شده	پیش از تاریخ (هزاره نهم تا هزاره اولی م. ق)	

در سال ۱۳۵۲ هجری قمری ۲۹ مورد کاوش بوری و حفاری باستانشناسی در مناطق مختلف کشور توسط گروههای انزلی، انزلی - خارجی و خارجی صورت گرفت.

ترکستان گروههای کاوشگر از جمله سارگ - سارگ بود: ۸ گروه ایرانی، ۲ گروه ترکی، ۲۰ گروه انگلیسی، ۲ گروه آلمانی، ۲ گروه فرانسوی، ۲ گروه کانادایی، ۲ گروه بلژیکی، ۱ گروه ایرانی - فرانسوی، ۱ گروه سوئی - ۱ گروه دانمارکی، ۱ گروه ژاپنی و ۱ گروه اتریشی

در جدول شماره ۶ محوطه های باستانی که در سال ۲۵۳۲ مورد بوری کاوش و حفاری قرار گرفته اند و آثار به دست آمده و نوع تمدن مربوطه به هر یک شان داده می شود.

شماره	محوطه باستانی	استان	موسسه طبیت	نوع فعالیت	آثار به دست آمده	دوره تمدن
۱	موزکی - کزاناد بروس	موزکی	دانشگاه تبریز	حفاری	۳۶ لایه باستانی، سفالهای بزرگ، سیمه های و خاکسوزی	هزاره پنجم تا اولی م. ق
۲	کگلور	کرمانشاه	مرکز باستانشناسی انزلی	حفاری	-	انگلیسی، ساسانی، اسلامی
۳	سپاور	فارس	مرکز باستانشناسی انزلی	حفاری	یک انوان بافرین موزاتیک	ساسانی، اسلامی
۴	سپدار	کرمان	مرکز باستانشناسی انزلی	حفاری	مجسمه سنگی زن و مرد، جام های فلزی، اسباب - سنگی خوش ترانس خطوط گنگوگرامی (ششگوشی)	هزاره سوم و دوم م. ق
۵	هفتیه	خوزستان	مرکز باستانشناسی انزلی	حفاری	آثار از بر سره و واحدهای وابسته آن و چند کارگاه	هزاره دوم
۶	سجد شیمان	خوزستان	مرکز باستانشناسی انزلی	تعمیرات	بقای حوضت های آبی در دوره آلایمانند	مردم دوم و سوم م. ق
۷	خوزستان	خوزستان	مرکز باستانشناسی انزلی	تعمیرات	-	سفال تاریخ
۸	تخت محمد	فارس	مرکز باستانشناسی انزلی	حفاری	یک اتاق خیل - سون با سنگهای حفاری شده	هندی
۹	گودس تپه	کرمانشاه	دانشگاه تبریز، موزه اسارو	حفاری	آثاری از ۱۲ لایه باستانی	سفال تاریخ
۱۰	لوتستان	-	دانشگاه فرانس	حفاری	-	سفال تاریخ
۱۱	مغفول آباد	خوزستان	موزکی تحقیقات علمی	حفاری	آثاری از شش لایه ساسانی	سفال تاریخ
۱۲	خوش	خوزستان	موزکی تحقیقات علمی	حفاری	دولت محلی مربوط به حکومتی ساسانی کاج - دو حلقه - اکادی و - اسلامی	اسلامی، هندی
۱۳	جماعتین	خوزستان	موزه سوسانی دانشگاه هکایدو	حفاری	-	سفال تاریخ
۱۴	سیراف	هرمزگان	موزه ایران شناسی انگلیسی بریتانیا	حفاری	دوره حفاری های باستانی بر	اسلامی

شماره	محوطه باستانی	استان	موسسه	ملیت	نوع فعالیت	آثار به دست آمده	دوره تمدن
۱۵	موزورناد	قزوین	مؤسسه باستان‌شناسی آلمانی	پروسی	-	-	ساسانی
۱۶	صحنه محمد	قزوین	دانشگاه اوپنالا	سوئدی	-	-	ساسانی
۱۷	ایلام بختکوه	ایلام	دانشگاه کان	بلژیکی	کاوش	سوزگرهای سنگی - سفالهای سفیدین خودی و یک عدد دست‌آینه‌های رومی	پیش از تاریخ
۱۸	نخستین	آذربایجان	مؤسسه باستان‌شناسی آلمانی	پروسی	کاوش	کاسی‌های لعاب‌دار آسنا - سفالی و سفالی	ساسانی - اسلامی
۱۹	گوربک تپه گورگان	مازندران	دانشگاه پاریس	فرانسوی	کاوش	-	ساسانی
۲۰	هفت‌تپه	آذربایجان	دانشگاه نیوجرسی	انگلیسی	کاوش	آثاری از مدینه نبوی (سوره لایحه)	پیش از تاریخ
۲۱	تپه موشجان	همدان	مؤسسه باستان‌شناسی آلمانی	پروسی	کاوش	-	دوره نماند
۲۲	سنگام	آذربایجان	مؤسسه باستان‌شناسی آلمانی	پروسی	کاوش	آثاری از چندین دوره	پیش از تاریخ
۲۳	گور دلو تپه	آذربایجان	دانشگاه نیویورک	آلمانی	کاوش	-	پیش از تاریخ
۲۴	تپه چینی	گورگان	دانشگاه هاروارد	آمریکایی	کاوش	-	پیش از تاریخ
۲۵	تپه سنگ چخماق	مازندران	دانشگاه نیویورک	آلمانی	کاوش	سکه‌های سنگ چخماق - ظروف سفالی	پیش از تاریخ
۲۶	مزیو تپه	-	دانشگاه کان	بلژیکی	پروسی	-	اسکانی
۲۷	تپه سگانی	گرمساران	دانشگاه نیویورک	آلمانی	کاوش	آثاری از مدینه نبوی (سوره لایحه)	پیش از تاریخ
۲۸	تپه هلیلان	لرستان	دانشگاه آرمون	آلمانی	پروسی	-	پیش از تاریخ
۲۹	تپه سحر	چوزستان	دانشگاه پاریس	آلمانی	پروسی	-	پیش از تاریخ

در سال ۱۳۳۳ هـ. ق. ۲۶ مورد کاوش پروسی و فرانسوی باستان‌شناسی در مناطق مختلف کشور توسط گروه‌های آلمانی - اتریشی - خارجی و خارجی صورت گرفت.

ترکیب گروه‌های کاوشگر از ملیت‌های مختلف عبارت بود از: ۱۳ گروه آلمانی، ۳ گروه اتریشی، ۲ گروه آلمانی، ۲ گروه کانادایی، ۲ گروه آلمانی - اتریشی، ۱ گروه آلمانی - اتریشی، ۱ گروه آلمانی، ۱ گروه آلمانی - اتریشی، ۱ گروه آلمانی - اتریشی.

در جدول شماره ۷ محوطه‌های باستانی که در سال ۱۳۳۳ هـ. ق. مورد کاوش و حفاری قرار گرفته‌اند و آثار به دست آمده و نوع تمدن مربوطه به هر یک نشان داده می‌شود.

شماره	محوطه باستانی	استان	موسسه	ملیت	نوع فعالیت	آثار به دست آمده	دوره تمدن
۱	ایلام بختکوه	ایلام	-	آلمانی	کاوش	-	هزاره پنجم و چهارم
۲	نخستین	آذربایجان	-	آلمانی	کاوش	-	ساسانی - اسلامی
۳	دره هلیلان	لرستان	-	-	پروسی	-	پالئولیتیک
۴	سگرآباد	مرکزی	دانشگاه پنسیلوانیا	آلمانی	کاوش	سفالی استخوان حیوانات آسنا - سفالی و چندین سکه کتی	هزاره پنجم تا هزاره اول
۵	کنگاور	گرمساران	دانشگاه نیویورک	آلمانی	کاوش	-	اسکانی - ساسانی - اسلامی
۶	هفت‌تپه	چوزستان	مؤسسه باستان‌شناسی آلمانی	پروسی	کاوش	یک کارگام ظروف سفالی و الواح کتی - آثاری از عصر و فلز	دوره ایلام

شماره	موضوعه/مباحثی	اسما	موسسه	مطبع	نوع فعالیت	آثار و دستاورد	دوره/مدت
۷	دست‌خورشان	خورشان	-	ایرانی	خوبی	-	-
۸	بوس	خورشان	-	ایرانی - فرانسوی	کتاب	نگارخانه و نگارخانه	هرارزه - چهارم - هرارزه - دوم - حماسی
۹	خفاش	خورشان	-	ایرانی - آلمانی	کتاب	انسان - جهانی و دیده‌های تک‌خطی	میل از تاریخ
۱۰	سراف	جوسهر	مرکز باستان‌شناسی ایران	ایرانی	کتاب	نگارخانه - سکنی کوچک	اسلامی - اسلامی
۱۱	خورشان	ماربدران	مرکز باستان‌شناسی ایران	ایرانی	کتاب	آثار باستانی ماسد کوره - خانه‌سازی و منزل تاریخ	میل از تاریخ
۱۲	اسکند نامه	گنجینه	مرکز باستان‌شناسی ایران	ایرانی	خوبی	-	-
۱۳	دستانک	خورشان	دانشگاه استگال	آلمانی - ایرانی	خوبی	فعالیت‌های دست ساز	دوران ای باستان‌شناسی
۱۴	طالبان - جنو	برتری	مرکز باستان‌شناسی ایران	ایرانی	خوبی	فعالیت‌های تماشا از تابلو	هرارزه - دوم و اول هرارزه - اول دوره اسلامی - سوم - چهارم
۱۵	کتابور	کرماسه‌ها	-	ایرانی	خوبی	-	-
۱۶	زامل	سندان و نوجمان	-	آلمانی	خوبی	آرام‌بخش	حماسی - انگلیسی و اسلامی اسلامی
۱۷	سهمگینه	هدان	مرکز باستان‌شناسی ایران	ایرانی	خوبی	آرام‌بخش	-
۱۸	سپه‌بان	فارتس	دانشگاه واهلو	آلمانی	کتاب	معدنی - فلسفی روی گنج باغوش - ترنسی گل و پونه	دوره اسلام
۱۹	سلو	آذربایجان	دانشگاه بین‌المللی موسی	آلمانی	خوبی	-	میل از تاریخ - حماسی
۲۰	سیرا	گومان	-	انگلیسی	خوبی	نگارخانه - کتاب	اسلامی
۲۱	سگسو	هدان	مرکز باستان‌شناسی ایران	ایرانی	خوبی	کتاب - اسکان - اسکان - امامزاده - موزه - نگارخانه - سگسو	اسلامی
۲۲	سند جامع ناره	برتری	مرکز باستان‌شناسی ایران	ایرانی	خوبی	-	اسلامی
۲۳	گنج نزه	کرماسه‌ها	-	کانادایی	خوبی	آرام‌بخش - اسکان - اسکان	اسلامی
۲۴	سنگینه	رحمان	مرکز باستان‌شناسی ایران	ایرانی	خوبی	آرام‌بخش - اسکان - اسکان	اسلامی
۲۵	دستانک	ماربدران	دانشگاه هوروسا	آلمانی	خوبی	-	اسلامی
۲۶	دست‌خورشان	خورشان	-	آلمانی	خوبی	خوبی	اسلامی

ژوئیه سالنامه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

در سال ۱۳۹۴ - ۲۶ حفا ۲۶ مورد کتاب، بررسی و حفاری باستان‌شناسی در مناطق مختلف کشور تولید

گروه‌های ایرانی و خارجی صورت گرفت. از سال ۲۵۲۷ به بعد تنها در سال ۲۵۳۴ است که گروه بررسی کاوشگر ایرانی و خارجی در زمینه کاوش، بررسی با حفاری باید دیگر حفاری نمی‌کند و گروه‌ها با ایرانی هستند و خارجی و هر کدام به نظر حد اکثر ۲۰ روز به کاوشهای باستان‌شناسی فعالیت می‌کند. صورت این گروه‌ها از نظر مابست در این سال عبارت بوده‌اند از:

۸ گروه ایرانی - ۳ گروه فرانسوی - ۲ گروه آلمانی - ۲ گروه آلمانی - ۱ گروه ترکی - ۱ گروه آلمانی - ۱ گروه کانادایی - ۱ گروه آلمانی و ۱ گروه انگلیسی.

در جدول شماره ۸ موضوعه‌های باستانی که در سال ۲۵۳۴ مورد بررسی، کاوش و حفاری قرار گرفته‌اند و نوع تمدن مربوط به آثار به دست آمده سال داده می‌شود. با توجه به این نکته که صورت آثار کشف شده در این سال درست نبوده‌اند.

شماره	محوطه باستانی	استان	موسسه	ملیت	نوع فعالیت	دوره تمدن
۱	دره حاش	سیستان و بلوچستان	دانشگاه سیپورک	آمریکایی	مردمی	عمومی
۲	ایده	حورستان	دانشگاه آن آر بور میتگان	آمریکایی	مردمی	زاورن
۳	سواب	بوتهر	مرکز باستانشناسی ایران	ایرانی	کاوش	ساسانی، اسلامی
۴	هفت تپه	حورستان	دانشگاه تهران	ایرانی	کاوش	اسلامی - ساسانی
۵	جرمان گنبد قابوس	مازندران	مرکز باستانشناسی ایران	ایرانی	کاوش	اسلامی
۶	تپه هکتهانه	همدان	مرکز باستانشناسی ایران	ایرانی	مردمی	پاد - اسلامی
۷	گورستان پارسی	همدان	مرکز باستانشناسی ایران	ایرانی	کاوش	اشکانی
۸	سلطانیه	زنجان	مرکز باستانشناسی ایران	ایرانی	کاوش	المحلی
۹	دشت فروین	مرکزی	دانشگاه تهران	ایرانی	کاوش	پیش از تاریخ
۱۰	چغا میت	حورستان	مؤسسه علمی دانشگاه هکتهانه و دانشگاه کالیفرنیا	آمریکایی	کاوش	پیش از تاریخ
۱۱	قلعه بردکزی	کرمانشاهان	موزه - سلطنتی استانبول	کانادایی	مردمی	ساسانی
۱۲	نخست سلطان	آذربایجان غربی	مؤسسه باستانشناسی آلمان در ایران	آلمانی	کاوش	ساسانی و المحلی
۱۳	نوریک تپه - گرگان	مازندران	دانشگاه هورین	فرانسوی	کاوش	همامنی و ساسانی
۱۴	سظام	آذربایجان غربی	مؤسسه باستانشناسی آلمان در ایران	آلمانی	کاوش	اوپر اوروین
۱۵	هفت تپه	آذربایجان غربی	دانشگاه منچستر	انگلیسی	کاوش	خرابه سوم و دوم
۱۶	تپه سنگ چخماق	سمنان	دانشگاه توکیو	ژاپنی	کاوش	پیش از تاریخ
۱۷	لورستان - شینکوه	ایلام	دانشگاه گان	بلژیکی	کاوش	پیش از تاریخ
۱۸	شهر سوخته	سیستان و بلوچستان	ایرینو	ایتالیایی	کاوش	پیش از تاریخ
۱۹	تپه جوی	حورستان	مرکز تحقیقات علمی فرانسه	فرانسوی	کاوش	پیش از تاریخ
۲۰	توش	حورستان	هبات باستانشناسی فرانسه	فرانسوی	کاوش	همامنی، اسلامی

در سال ۱۳۵۵ - ۳۶ مورد کاوش - بررسی و حفاری باستانشناسی در مناطق مختلف کشور توسط گروههای ایرانی، ایرانی - خارجی و خارجی صورت گرفت.

تکمیل گروههای کاوشگر از نظر ملیت عبارت بودند از: ۱۴ گروه ایرانی، ۳۰ گروه آمریکایی - ایرانی، ۲ گروه ایتالیایی - ایرانی، ۲ گروه ژاپنی، ۲۰ گروه آمریکایی، ۲ گروه انگلیسی - ایرانی، ۱ گروه آلمانی - ایرانی، ۱ گروه بلژیکی - ایرانی، ۱۰ گروه فرانسوی - ایرانی، ۱ گروه ژاپنی - ایرانی، ۱ گروه اتریشی - ایرانی، ۱ گروه ایتالیایی - ایرانی، ۱ گروه آلمانی - ایرانی، ۱ گروه ژاپنی - ایرانی، ۱ گروه فرانسوی.

در جدول شماره ۹، محوطه های باستانی که در سال ۲۵۳۵ مورد بررسی، کاوش و حفاری قرار گرفته اند به نوع تمدن مربوط به آثار به دست آمده نشان داده می شود. با توجه به این نکته که صورت آثار کشف شده در این سال در دست نبود است.

شماره	محوطه باستانی	استان	موسسه	ملیت	نوع فعالیت	دوره تمدن
۱	جرمان	مازندران و گرگان و دشت	مرکز باستانشناسی ایران	ایرانی	کاوش	اسلامی
۲	بستون	کرمانشاهان	مرکز باستانشناسی ایران	ایرانی	کاوش	همامنی تا اسلامی
۳	دشت حورستان	حورستان	مرکز باستانشناسی ایران	ایرانی	مردمی	عمومی - اسلامی
۴	ایده (مال مور)	حورستان	مرکز باستانشناسی ایران	ایرانی	مردمی	عمومی
۵	محمود آباد	آذربایجان غربی	مرکز باستانشناسی ایران	ایرانی	کاوش	اوپر اوروین
۶	قلعه بردکزی	کرمانشاهان	موزه - استانبول و مرکز باستانشناسی	کانادایی	کاوش	ساسانی
۷	رودبار	گیلان	دانشگاه توکیو و مرکز باستانشناسی	ژاپنی - ایرانی	مردمی	اشکانی - ساسانی

شماره	محوطه باستانی	استان	موسسه	طیبت	نوع فعالیت	دوره تمدن
۸	روجه	کردستان	مرکز باستانشناسی ایران	ایرانی	کاوش	ساسانی
۹	دشت سلیمان	آذربایجان غربی	موسسه باستانشناسی آلمان دراواون و مرکز باستانشناسی ایران	آلمانی - ایرانی	کاوش	ساسانی - اسلامی
۱۰	سورا	کرمان	دانشگاه آلمن و مرکز باستانشناسی ایران	انگلیسی - ایرانی	کاوش	اسلامی
۱۱	خشتکرد	مرکزی	مرکز باستانشناسی ایران	ایرانی	پروسی	عمومی
۱۲	شوراب و فوجان	خراسان	دانشگاه نورین و مرکز باستانشناسی ایران	ایتالیایی - ایرانی	پروسی	عمومی
۱۳	ایلام و لورستان پشتکوه	لورستان پشتکوه	دانشگاه گان و مرکز باستانشناسی ایران	بلژیکی - ایرانی	کاوش	پیش از تاریخ
۱۴	کزدلرینه	آذربایجان غربی	دانشگاه ایسوزکو مرکز باستانشناسی ایران	اتریشی - ایرانی	کاوش	(تمدنهای عمومی لورستان) هزاره دوم
۱۵	سلیمان	فارس	دانشگاه پستلوانیا و مرکز باستانشناسی ایران	آمریکایی - ایرانی	کاوش	ساسانی
۱۶	طاق سنان	کرمانشاهان	دانشگاه توکیو	ژاپنی	مطالعات متونگرافیری	ساسانی
۱۷	اشکور	گیلان	مرکز باستانشناسی ایران	ایرانی	پروسی	عمومی
۱۸	آشوبه	آذربایجان غربی	موسسه مطالعات صین اژه و آیاپولی و مرکز باستانشناسی ایران	-	پروسی	عمومی
۱۹	تپه حصار	دامغان (۱)	دانشگاه پستلوانیا و دانشگاه نابل و مرکز باستانشناسی ایران	آمریکایی - ایرانی - ایتالیایی	کاوش	پیش از تاریخ
۲۰	شهر هوس	سمنان	موسسه ایرانی باستانشناسی مرکز باستانشناسی ایران	انگلیسی - ایرانی	کاوش	اشکانی
۲۱	بناهای تاریخی	آذربایجان غربی و عرس	دانشگاه میلان و دانشگاه ملی	ایتالیایی - ایرانی	پروسی	(کلیساهای منطقه)
۲۲	شهر حومه	سمنان و یلوچستان	موسسه مطالعات شرق میانه پزدیک ابرمو و مرکز باستانشناسی ایران	ایتالیایی - ایرانی	کاوش	هزاره چهارم ق. م
۲۳	سورآباد	فارس	سازمان ملی حفاظت آثار باستانی و مرکز باستانشناسی ایران	ایرانی	کاوش	ساسانی
۲۴	کرگان	مازندران	دانشگاه هورنیا	ژاپنی	پروسی	عمومی
۲۵	دامغان (۱)	سمنان	دانشگاه میلان	آمریکایی	پروسی	پارت - ساسانی
۲۶	موردنت	فارس	دانشگاه پستلوانیا	آمریکایی	پروسی	عمومی
۲۷	منطقه اشکور	گیلان	مرکز باستانشناسی ایران	ایرانی	پروسی	عمومی
۲۸	ری	مرکزی	مرکز باستانشناسی ایران	ایرانی	پروسی و کاوش	اسلامی
۲۹	جعامین	حورستان	دانشگاه سنکاگو و مرکز باستانشناسی ایران	آمریکایی - ایرانی	کاوش	آمارادینات (اسلامی)
۳۰	دشت لوت	کرمان	مرکز باستانشناسی ایران	ایرانی	کاوش	هزاره سوم ق. م
۳۱	توتن	حورستان	هیأت باستانشناسی فرانسه و مرکز باستانشناسی ایران	فرانسوی - ایرانی	کاوش	پیش از تاریخ تا اسلام
۳۲	تپه کوهار	فارس	دانشگاه میشیگان و مرکز باستانشناسی ایران	آمریکایی - ایرانی	پروسی	عمومی
۳۳	جزیره هرمز	هرمزگان	موزه هنرهای شرق آسیا	آلمانی	پروسی	عمومی
۳۴	جزیره هرمز	هرمزگان	مرکز باستانشناسی ایران	ایرانی	کاوش	ساسانی - اسلامی
۳۵	ایلام	ایلام	مرکز باستانشناسی ایران	ایرانی	کاوش	قرن ۹ ق. م
۳۶	بندبال	خوزستان	هیأت باستانشناسی فرانسه دراواون	فرانسوی	کاوش	هزاره پنجم

(کاوشهای دامغان فصل ۱ در سالهای ۱۳۱۵ تا ۱۳۱۳ شمسی توسط هیئت ایرانی از طرف موسسه شرقی باستانشناسی دانشگاه شیکاگو به سرپرستی آقای دکتر (ریچک اشمنت) انجام گرفته است.)
 یونان - پارسی - اشپارسلرها در مورد صحت و سقم تاریخ گذاری اشمنت در سالهای اخیر به عمل آمده است. در مورد جهت دیواره سینی (چک کردن) یک عمل در تپه حصار به کاوش ولایت نگاری برده است.)

